

Lietuvos Katalikų Bažnyčios hierarchų požiūris į pirmąją valstybės vidaus paskolą 1919 metais

Šiame straipsnyje bus skiriamas dėmesys pirmajai Lietuvos valstybės vidaus paskolai, apie kurią buvo paskelbta 1919 m. liepos 12 d. Paskolos sėkmė atgimstančioje Lietuvos valstybėje nemaža dalimi priklausė nuo Katalikų Bažnyčios pozicijos. Ją reprezentavo Žemaičių vyskupijos vyskupo Pranciškaus Karevičiaus pavaduotojo vyskupo Juozapo Skvirecko laikysena.

The main object of this article is the first government loan of the Lithuanian Republic, which was declared July 12th, 1919. The success of the loan much depended on the position of the Catholic Church in restored Lithuanian Republic. It was represented by the Bishop's of the Samogitian Diocese Pranciskus Karevicius deputy the Bishop's Juozapas Skvireckas attitude.

Ivadas

Istorinėje literatūroje atkreiptas dėmesys į tai, kad nuo XIX a. vidurio Lietuvos Katalikų Bažnyčioje pastebimos pirmosios lituanizacijos apraiškos¹. Bažnyčios depolonizacijos problema išliko aktuali pirmaisiais XX a. metais bei po nepriklausomybės paskelbimo. Lietuvoje susiklostė specifinė situacija, kai atsikuriančios valstybės ir Katalikų Bažnyčios interesai dažnai persipindavo, o neretai ir sutapdavo. Kolizija tarp valstybės ir Bažnyčios kažin ar galėjo susiklostyti, nes lietuviai – katalikų dvasininkai – buvo tautinių ir valstybinių idėjų skleidėjai.

Šito straipsnio tikslas – išnagrinėti Lietuvos Katalikų Bažnyčios (Žemaičių vyskupijos) vadovų požiūrį į pirmąją valstybės vidaus paskolą 1919 m. vasarą. Darbe bus siekiama atskleisti, kodėl paskolos paskelbimo laikmečiu Lietuvos Katalikų Bažnyčia trumpam atsisakė savo strateginės linijos – Bažnyčios sulietuvinimo.

Straipsnyje naudojami aprašomasis ir teksto analizės metodai.

Kadangi mokslinėje literatūroje ši problema dar nesulaukė tyrinėtojų dėmesio, darbe teko remtis Žemaičių vyskupijos kurijos susirašinėjimu su Lietuvos vyriausybės įstaigomis. Ši medžiaga yra saugoma Kauno arkivyskupijos kurijos archyve Kaune. Pirmosios valstybės vidaus paskolos likimu aktyviai domėjosi Lenkijos valstybinės institucijos. Vis labiau gilėjantis konfliktas tarp Lietuvos ir Lenkijos suponavo didžiulį lenkų žvalgybos aktyvumą Lietuvoje. Iš Kauno siunčiami lenkų žvalgybininkų pranešimai, fiksavę Lietuvos gyventojų nuotaikas, išliko Lenkijos Kariuomenės centriniame archyve Rembertovo

ve (Varšuva). Kitą šito tyrinėjimo šaltinių bazę sudaro Lietuvos krikščionių demokratų partijos spauda: „Laisvė“ ir „Vienybė“. Krikdemų spauda atidžiai sekė Lietuvos politinio, ekonominio, kultūrinio, socialinio gyvenimo realijas ir aktyviai formavo savojo skaitytojo pilietinę poziciją.

Pirmoji valstybės vidaus paskola 1919 m.

Sudėtinga geopolitinė Baltijos regiono padėtis, politinio stabilumo stoka valstybėje, labai kritiška finansinė padėtis rodė, kad „1918 m. pab. – 1919 m. pradžioje Lietuva buvo ant bedugnės krašto“². Ekonominė padėtis buvo tokia sunki, jog nuo 1919 m. gegužės laikinojoje sostinėje Kaune buvo įsteigti maitinimo punktai, kuriuose maisto gaudavo apie pusseptinto tūkstančio vaikų. Maisto produktus tiems punktams tiekė Amerikos misija. Šie punktai gyvavo iki 1920 m. balandžio mėnesio, po to Amerikos misija sustabdė produktų išdavimą³. „Valdininkai ir kariai mėnesiais negaudavo algų. Tūlą laiką jiems mokėta iš Amerikos Likvidac. Komisijos Paryžiuje išmaldautomis skolon gėrybėmis (prekėmis); kitais atvejais tos gėrybės būdavo parduodamos ir tuo būdu padaromi algoms, ar bent avansams mokėti pinigai“⁴. 1918 m. gruodžio pradžioje buvo pasirašyta 10 mln. ostmarkių paskola iš Vokietijos. Ostmarkių pozicijos Lietuvoje sustiprėjo po antrosios 100 mln. markių paskolos iš Vokietijos. Sutartis buvo pasirašyta 1918 m. gruodžio 30 d. Berlyne⁵. Kai sprendėsi valstybės egzistavimo problema, beveik pusė išdo pinigų buvo skiriama krašto apsaugai. 1918–1919 metais krašto apsaugai skirtos lėšos sudarė 42 proc. visų valstybės išlaidų⁶.

Tokiomis ekstremaliomis sąlygomis, kai Lietuvos valstybę reikėjo pastatyti ant kojų, 1919 m. liepos 12 d. vyriausybė išleido pirmąją vidaus paskolą 30 mln. markių. Paskola buvo trumpalaikė, jai buvo numatytos 4,5 procentų palūkanos. Mykolo Sleževičiaus vyriausybės kreipimesi į šalies piliečius buvo aiškinamas šito žingsnio būtinumas ir svarba. Dokumente, kurį pasirašė visi kabineto nariai, buvo įsipareigojama po metų arba po pusės metų gražinti visus įmokėtus pinigus su procentais. Paskolos tekste akcentuota, kad „... mūsų jaunieji vyrai stovi fronte su ginklu rankoje ir perka Tėvynės laisvę savo krauju ir savo gyvybe. Mūsų visų, vis tiek, ar kas kalba lietuviškai, ar lenkiškai, ar žydiškai, ar gudiškai, yra šventa pareiga, jei jau ne ginklu, tai bent savo turtu lemti valstybės kūrimą ir jos nepriklausomybės gynimą“⁷.

Apeliacijos į kiekvieną Lietuvos pilietį turėjo liudyti, kad kuriama tokia valstybė, kurioje visi piliečiai bus lygūs prieš įstatymą, nepriklausomai nuo to, kuria kalba jie kalba. Vidaus paskolos rėmimas turėjo tapti švenčiausia kiekvieno Lietuvos piliečio pareiga.

Nuo 1919 m. liepos 15 d. prasidėjo pirmosios valstybės vidaus paskolos lakštų, tuomet vadintų bonais, pardavinėjimas. Bonų buvo galima įsigyti visoje šalyje: Kaune – valstybės išdinėje, Lietuvos prekybos ir pramonės banke ir visose vietos išdinėse: Marijampolėje, Vilkaviškyje, Alytuje, Seinuose, Šakiuose, Šiauliuose, Raseiniuose, Telšiuose, Tauragėje, Kretingoje, Ukmergėje, Panevėžyje ir Rokiškyje⁸. Krikdemų spauda ragino kiekvienoje apskrityje, kiekviename valsčiuje kurti vietos agitacijos komitetus vidaus paskolai realizuoti⁹. Šis raginimas pasirodė veiksmingas, ir jau tą pačią 1919 m. rugpjūčio mėnesį bonus buvo galima įsigyti ne tik visose išdinėse ir kitose valstybinėse įstaigose (pašte,

geležinkelio stotyse ir pan.), bet ir valsčiuose, draugijose bei klebonijose pas kunigus¹⁰. Pastaroji aplinkybė liudija, jog konfesinė inteligentija nuo pat paskolos platinimo pradžios prisidėjo prie sėkmingo jos realizavimo. 1919 m. rugpjūčio viduryje „Laisvė“ informavo savo skaitytojus apie LKDP CK rugpjūčio 5 d. posėdžio nutarimus. Krikdemai ragino visus savo narius pagal išgales pirkti vidaus paskolos bonus, kvietė savo narius bonų pirkimą platinti visuomenėje, akcentavo, jog sėkmingas vidaus paskolos platinimas liudys pasauliui Lietuvos gyventojų pilietinį ir politinį susipratimą ir kartu paskubins Lietuvos valstybės politinį pripažinimą¹¹. LKDP spauda, aiškinusi, kodėl reikia pirkti paskolos bonus, kaip svarbiausią dalyką nurodė būtinumą išlaikyti Lietuvos kariuomenę, kuri siekia apginti jaunutę Lietuvos valstybę. Anot spaudos, buvo svarbu apsiginti tiek nuo bolševikų, tiek nuo Lenkijos agresijos. „Laisvė“ skelbė:

„Kad ragus nulaužtum lenkų ponams,

Negailėk pinigų paskolos bonams“¹².

Taip Lietuvos viešoji nuomonė buvo dar labiau angažuojama antilenkiškiems veiksmams. Lenkija buvo suvokiama kaip grėsmė tautinei identifikacijai ir valstybės egzistencijai. Lietuvių visuomenėje populiarus tapo šūkis: „pirk bonų – bus duonos!“¹³.

Įprastu reginiu 1919 m. vasarą Lietuvos miestuose ir miesteliuose tapo politikų ir konfesinės inteligentijos organizuojamos manifestacijos, sutraukdavusios tūkstančius gyventojų. Jų metu buvo raginama aktyviai paremti valstybę perkant paskolos bonus. Tokių susibūrimų metu nemažai karčių žodžių pasigirdavo Anglijos ir Prancūzijos politikų adresu. Mat šios valstybės dėsė pripažinti Lietuvos valstybę *de jure*. Kartu su lietuviais tokiose manifestacijose dalyvavo ir žydų tautinės mažumos atstovai¹⁴.

Žemaičių vyskupijos kurijos vadovybės pozicija pirmosios valstybės vidaus paskolos atžvilgiu

Kaip pažymi Bronius Kviklys, Kauno dvasinė seminarija iki Pirmojo pasaulinio karo buvo galutinai sulietuvinta¹⁵. Lietuviškai nusiteikusių dvasininkų parengimas, platesnis lietuvių kalbos vartojimas Kauno bažnyčiose liudijo, jog strateginis Lietuvos Katalikų Bažnyčios siekis – sulietuvinti Bažnyčią – išryškėjęs XIX a. viduryje, sėkmingai buvo realizuojamas XX a. pradžioje.

1914 m. gegužės 11 d. Žemaičių vyskupu buvo įšventintas Pranciškus Karevičius. Po savaitės – gegužės 18 d. – naująjį Žemaičių vyskupijos ganytoją pasitiko Kauno miesto gyventojai. Kauno lenkiškosios katalikų bendruomenės vardu Karevičiui buvo įteiktas sveikinimas. Trumpame sveikinime lenkų kalba buvo reikiama viltis, jog naujosios vyskupijos dvasinis vadovas savo dėmesį sutelks ne į politinę agitaciją, politinę problematiką, bet į kauniečių, nepriklausomai nuo to, kokia kalba jie kalba, dvasinį gyvenimą. Vyskupui taip pat buvo įteikti kauniečių parašai – iš viso 64 lapai, surašyti abiejose pusėse. Pasirašiusieji reiškė viltį, kad lenkų kalba nebus stumiami iš Lietuvos katalikų bažnyčių¹⁶. Taip Kauno lenkiškosios katalikų bendruomenės nariai ne tik kvietė Karevičių nepolitikuoti, bet ir bandė stabdyti vis labiau stiprėjančią lietuvišimo tendenciją Lietuvos Katalikų Bažnyčioje. Kartu šis prašymas vyskupui bylojo, jog Kaune gana daug gyventojų, kurie melstis

Aukščiausiajam pageidauja lenkų kalba ir linkę save identifikuoti lenkais. Šį pastebėjimą patvirtina archyviniai duomenys. 1921 m. vasario 8 d. Lietuvos ministrų kabineto kanceliarija kreipėsi į Žemaičių vyskupijos kanceliariją su prašymu „skubiai pranešti premjerui (Kaziui Griniui – P. J.), kiek yra Kaune katalikų, reikalaujančių, kad jų tikybinį reikalą aprūpinimas (pamokslai, išpažintis ir t. t.) būtų atliekamas lenkų kalba“¹⁷. Kitą dieną, vasario 9, vyskupijos kanceliarijos atsakyme buvo rašoma, jog „vartojančių lenkų kalbą katalikų mieste yra dauguma; jų skaičiaus negalima nustatyti, nes daugelis moka ar supranta abi kalbas (lietuvių ir lenkų – P. J.) ir dedasi prie vienos ar kitos tautybės, atsižūrint į savo politinį įsitikinimą, nusistatymą ar į pučiamąjį politikos vėją; visi esantieji Kaune kunigai moka pakenčiamai lenkų kalbą“¹⁸. Tikėtina, jog analogiška padėtis Kaune buvo ir prieš 2–3 metus, t. y. vidaus paskolos paskelbimo laikmečiu.

Bažnyčios lietuvišumą ženklino ne tik kova už lietuvių kalbos teises, bet ir lietuvių kalbos įvedimas į Katalikų Bažnyčios raštvedybą. Pasaulietinė valdžia, stiprindama lietuvių kalbos pozicijas atsikuriančioje valstybėje, 1919 m. rugsėjo pradžioje prašė „įsakyti visai Žemaičių vyskupijos dvasiškijai visuose bažnytiniuose raštuose, neišskiriant ir metrikų knygų rašymo, vartoti lietuvių kalbą“¹⁹.

Esant tokiai kalbinei situacijai Lietuvos Katalikų Bažnyčioje ir buvo paskelbta pirmoji valstybės vidaus paskola, kuri turėjo padėti rasti išeitį iš labai sudėtingos finansinės padėties. Valstybinių struktūrų atstovai gerai suprato, kad sėkmingas paskolos išplitinimas priklausė nuo Bažnyčios hierarchijai ir apskritai nuo konfesinės inteligentijos.

1919 m. liepos 26 d. finansų ministras Jonas Vileišis kreipėsi į Žemaičių vyskupijos vyskupo pavaduotoją vysk. Juozapą Skvirecką. Vileišis prašė „Ekscelencijos teiktis praplauti žinią apie Pirmąją Valstybės vidaus paskolą, kurią Laikinoji Lietuvos vyriausybė yra nutarusi išleisti“²⁰. Anot ministro, „būtų geistina, idant gerb. vyskupijos dvasiškija ar tai iš sakyklų, ar tai kitu būdu teiktųsi tinkamai painformuoti mūsų liaudį apie šią paskolą ir tvirtai paragintų pirkti paskolos bonų“. Prašymas baigiamas pastaba, jog ministerija „galėtų pristatyti vyskupijos kanceliarijai apie 3.000 atsišaukimų paskolai platinti. Atsišaukimai būtų surašyti lietuvių ir lenkų kalbomis“²¹.

Siūlymas parengti atsišaukimą lenkų kalba rodo, jog totalus lenkiškumo puolimas Lietuvoje buvo pristabdomas bent jau *ad hoc*: trumpam laikui nebus eskaluojama tezė apie Lietuvos lenkus kaip sulenkintus lietuvius. Tie, kuriuos dar visai neseniai lietuvių teritorinės programos architektas Petras Klimas pavadino „degradavusiu lietuvių visuomenės gaivalu“, tapo pageidaujamais Lietuvos valstybės piliečiais. Prislopo relituanizacijos teorijos ir praktikos skelbėjai. Tačiau tuo pat metu lietuviškoje spaudoje nenutilo propaganda prieš Lenkijos valstybę. Oficiozas „Lietuva“ ir toliau eksplikavo Lenkijos baubą²².

Žemaičių vyskupijos vadovybė greitai ir teigiamai reagavo į finansų ministro prašymą. 1919 m. liepos 29 d. vyskupas Skvireckas savo atsakyme finansų ministrui Vileišiui rašė „... kad tam tikras aplinkrašis į dvasiškiją dėl Vidaus paskolos tapo paruoštas“²³. Jame Lietuvos Katalikų Bažnyčios hierarchai skelbė, jog „valstybinės savistovybės arba politinės nepriklausomybės atgaivinimas šalia kitų svarbiausių pasekmių turi mūsų krašte didžiausios reikšmės religijos srityje ir tikybinio gyvenimo tvarkyme. Varžiusioji iki šiol mūsų religinę laisvę svetimšalių valdžia su svetima ar priešinga mūsų Bažnyčios reikalams tendencija, įsikūrusi savajai valstybei, savaime išnyksta. Tuo būdu tverdami savo valstybę,

sykiu mes galime naudingai patarnauti mūsų tikybos reikalams“. Buvo reiškiamą „viltis, kad gerb. kunigai ne tik kaip piliečiai, bet ir kaip Bažnyčios tarnautojai veikliai prisidės prie sėkmingo Pirmosios Vidaus paskolos įvykinimo ir tinkamais būdais parems jos išplatavimo darbą“²⁴.

Lietuvos Katalikų Bažnyčios parama atsikuriančiai valstybei prisidėjo prie sėkmingo vidaus paskolos realizavimo.

Išvados

1. 1919 m. viduryje susiklosčiusi ekonominė padėtis Lietuvos valstybėje ženklino artėjimą ekonominio chaoso link.

2. 1919 m. liepos 12 d. paskelbta pirmoji valstybės vidaus paskola turėjo sutvirtinti Lietuvos valstybės nepriklausomybę.

3. Pasaulietinės valdžios siūlymas informuoti Žemaičių vyskupijos tikinčiuosius apie vidaus paskolą ne tik lietuvių, bet ir lenkų kalba Bažnyčios hierarchams buvo priimtinas. Valstybės pamatų stiprinimas reikalavo atsitraukti nuo antilenkiškos agitacijos ir relituanizacijos praktikos. Atsirado galimybė nuo konfrontacijos su Lietuvos lenkais žengti bendradarbiavimo link.

4. Aktyvi Lietuvos Katalikų Bažnyčios parama platinant pirmąją valstybės vidaus paskolą 1919 m. sąlygojo pastarosios sėkmę ir ženkliai prisidėjo prie valstybės pamatų kūrimo ir stiprinimo.

NUORODOS

¹ Aleksandravičius E., Kulakauskas A. Carų valdžioje. Lietuva XIX amžiuje. Vilnius: Baltos lankos. 1996. P. 176–180.

² Truska L. Antanas Smetona ir jo laikai. Vilnius: Valstybinis leidybos centras. 1996. P. 96.

³ Kauno miesto savivaldybės organizavimas po vokiečių okupacijos ir pirmieji savivaldybės darbai // Kauno apskrities archyvas. F. 219. Ap. 1. B. 13. L. 63.

⁴ Kazys Jonas K. Nepriklausomos Lietuvos pinigai. New York. 1953. P. 122.

⁵ Jurgutis V. Pinigai. Kaunas: Šviesa. 1935. P. 239.

⁶ Doc. Moravskis A. Lietuvos finansai. 1923/24 ir 1924/25 mokslo metais Lietuvos universiteto Teisių fakulteto ir ekonominio skyriaus II-me kurse skaitytų lekcijų kursas. I dalis. Mokslas apie valstybės išlaidas ryšy su Lietuvos valstybės biudžeto formavimusi ir vystymusi. Kaunas: Valstybės spaustuvė. 1925. P. 106.

⁷ Pirmoji valstybės vidaus paskola // Laisvė. 1919 m. liepos 20 d.

⁸ Vienių. 1919 m. liepos 24 d.

⁹ Ten pat.

¹⁰ Vienių. 1919 m. rugpjūčio 29 d.

¹¹ Laisvė. 1919 m. rugsėjo 14 d.

¹² Laisvė. 1919 m. rugsėjo 27 d.

¹³ Būtenas P. Pirk bonų – bus duonos // Savanorių žygiai. Nepriklausomybės karų atsiminimai. I dalis. Kaunas. 1937. P. 306–310.

¹⁴ Przebieg manifestacji 17 sierpnia 1919 r. w Kownie 14 Dodatek Nr. 1 do Raportu 203. POW okręg Kowno Centralny Archiwum Wojskowy w Rembertowie (Warszawa) (Lenkijos kariuomenės centrinis archyvas Rembertove – Varšuva – P. J.) Syg. I. 124. 1. 476. K. 124.

- ¹⁵ *Kviklys B.* Lietuvos bažnyčios. Kauno arkivyskupija. Čikaga. 1983. P. 30.
- ¹⁶ *Pozdrowiennie dla biskupa F. Karewiczusa* // Kauno arkivyskupijos kurijos archyvas – toliau – KAKA. B. 167. L. 26.
- ¹⁷ 1921 m. vasario mėn. 8 d. Ministerių Kabineto Reikalų vedėjo prašymas Žemaičių Vyskupijos Kanceliarijai // KAKA, B. 167. L. 68.
- ¹⁸ 1921 m. vasario 9 d. Žemaičių vyskupijos kanceliarijos raštas ponui Ministeriui Pirmininkui Kaune // Ten pat. L. 69.
- ¹⁹ 1919 m. rugsėjo 1 d. Vidaus reikalų ministerijos Tikybių departamento raštas Žemaičių vyskupijos kurijai // Ten pat. L. 74.
- ²⁰ 1919 m. liepos 26 d. Lietuvos Respublikos finansų ministerio raštas Jo Ekscelencijai Žemaičių vyskupo pavaduotojui vyskupui Skvireckui // KAKA. B. 173. L. 7.
- ²¹ Ten pat.
- ²² Lietuva, 1919 m. rugsėjo 24 d.
- ²³ 1919 m. rugsėjo 1 d. Vidaus reikalų ministerijos Tikybių departamento raštas Žemaičių vyskupijos kurijai // KAKA. B. 173. L. 8.
- ²⁴ Ten pat. L. 9.

ŠALTINIAI

1. Centralny Archiwum Wojskowy w Rembertowie – Warszawa (Lenkijos kariuomenės centrinės archyvas Rembertowe – Varšuva) Syg. I. 124. 1. 476.
2. Kauno apskrities archyvas (KAA), F. 219. Ap. 1. B. 13.
3. Kauno arkivyskupijos kurijos archyvas. B. 167, 173.
4. Laisvė, 1919 m.
5. Lietuva, 1919 m.
6. Vieniybė, 1919 m.
7. *Būtėnas P.* Savanorių žygiai: Nepriklausomybės karų atsiminimai. I dalis. Kaunas. 1937.

LITERATŪRA

1. *Aleksandravičius E., Kulakauskas A.* Carų valdžioje. Lietuva XIX amžiuje. Vilnius: Baltos lankos. 1996.
2. *Jurgutis V.* Pinigai. Kaunas. Šviesa. 1935.
3. *Kazys Jonas K.* Nepriklausomos Lietuvos pinigai. New York. 1953.
4. *Kviklys B.* Lietuvos bažnyčios. Kauno arkivyskupija. Čikaga. 1983.
5. *Doc. Moravkis A.* Lietuvos finansai. 1923/24 ir 1924/25 mokslo metais Lietuvos universiteto Teisių fakulteto ir ekonominio skyriaus II-me kurse skaitytų lekcijų kursas. I dalis. Mokslas apie valstybės išlaidas ryšy su Lietuvos valstybės biudžeto formavimusi ir vystymusi. Kaunas: Valstybės spaustuvė. 1925.
6. *Truska L.* Antanas Smetona ir jo laikai. Vilnius: Valstybinis leidybos centras. 1996.

Pranas JANAUSKAS

THE ATTITUDE OF THE HIERARCHY OF THE LITHUANIAN CATHOLIC CHURCH TOWARD THE FIRST GOVERNMENT LOAN OF 1919

S u m m a r y

First manifestations of the Lithuanisation in the Lithuanian Catholic Church have been seen in the historical literature since the middle of the 19th century. The problem of Church depolonisation remained live in the beginning of 20th century and after 1918. Specific situation emerged when the interests of the Catholic Church and state crossed very often and sometimes went in the same direction. Collision could not happen between State and Church because Lithuanians – Catholic clergymen – were spreaders of national and public ideas.

Based on the materials found in the curia archives of Kaunas archdiocese and using data obtained from periodicals of the period, the author aims at disclosing the attitude of the hierarchy of the Lithuanian Catholic Church (Samogitian diocese) towards the first government loan of 1919. The focus in the paper will be held on the question why the Lithuanian Catholic Church refused to act according its strategic line – lithuanisation of the Church during the announcement about the first governmental loan.

State institutions in Poland were interested about the destiny of the first government loan. Deepening Polish-Lithuanian conflict supposed great interest of Polish intelligence office in Lithuania. The reports of Polish intelligence officers sent from Kaunas describing Kaunas life could be found in the Central Archive of Polish Army in Rembertow (Warsaw). Second part of sources consist of the periodicals of Lithuanian Christian Democratic party: “Laisvė“ (Freedom) and “Vienybė“ (Unity). These newspapers kept track of events in Lithuanian political, cultural, economic and social life realities very carefully and so formed the civic position of its readers.

A complicated geopolitical situation and a host of internal problems aggravated the consolidation of the statehood of Lithuania. The first government loan of 1919 marked a desire to improve financial status of the young Lithuanian state. Bishop Juozapas Skvireckas, on behalf of the Lithuanian Catholic Church, provided enormous support to the cause by spreading information about it and also giving information about the loan and encouraging citizens of Lithuania to buy government bonds.

Main conclusions: Economical situation in Lithuania in 1919 indicated oncoming economical chaos. The first government loan announced on July 12, 1919 had to strengthen the independence of the Lithuanian state. The suggestion of secular authority to inform the believers of the Samogitian diocese about the first government loan not only in Lithuanian but also in Polish was acceptable for the hierarchy of the Church. Strengthening of the State demanded staying away from antipolish agitation and the practice of relithuanisation. It became possible to recede from confrontation with Poles in Lithuania and to step towards cooperation. Active support of the Lithuanian Catholic Church propagating the first government loan in 1919 determined the success and signally helped to strengthen Lithuanian state.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: paskola, Katalikų Bažnyčia, vyskupas.

KEY WORDS: loan, Catholic Church, Bishop.

Pranas JANAUSKAS – humanitarinių mokslų daktaras, Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto Istorijos katedros docentas. Adresas: Donelaičio 52–502, LT-44244, Kaunas. El. paštas: p.januskas@hmf.vdu.lt.

Pranas JANAUSKAS – Doctor of Humanities, Docent at the Department of History, Faculty of Humanities, Vytautas Magnus University. Address: Donelaicio 52–502, LT 44244, Kaunas. E-mail: p.januskas@hmf.vdu.lt.